Poštarina plaćena u gotovom

Rkt. Župski ured
MALI STON - Dalmacija

Vjesnik
biskupije đakovačke

God. VI. Đakovo, ožujak 1953. Broj 3

Nova konstitucija »Christus Dominus«

(EUHARISTIJSKI POST — i njegove olakšice)

Na blagdan Bogojavljenja 1953. god., slavno vladajući Sv. Otac Pijo XII. ugodno je iznenadio katolički svijet svojom konstitucijom **CHRISTUS DOMINUS**, kojom je dopustio velike olakšice u pitanju euharistijskog posta i to za svećenike i vjernike.

Da možemo lakše razumjeti te olakšice, moramo imati pred očima, da je jejunium eucharisticum predmet *crkvenog* zakonodavstva.

A Crkva može, štoviše mora mijenjati svoje zakone prema potrebama i prilikama, koje se pojavljuju u pojedinim vremenskim razdobljima.

Da Euharistija *ne* traži jure divino da pričesnik bude natašte, vidimo već iz načina, kako ju je Krist Gospodin ustanovio.

Sv. Luka (22,20) izričito spominje, da je Gospodin ustanovio tu tajnu „postquam coenavit"... Apostoli su se dakle pričestili sine jejunio naturali.

Jejunium eucharisticum u staro doba. U apostolsko doba misna je liturgija bila spojena s *agapama*, dakle, bez zahtjeva, da se drži jejunium naturale. Ali kako svaka dobra stvar može da se izrodi, desilo se to i s agapama, glede kojih se žali već sv. Pavao, da ima u njima nereda, od kojih je dosta da spomenemo njegov ukor: „alius autem ebrius est" (1 Cor 11,21).

Takvi su *neredi* bili razlog, da je Crkva počela tražiti uvijek strožije jejunium eucharisticum.

Tako nam već sv. Augustin svjedoči, da je u njegovo vrijeme bio po cijelom svijetu običaj, da se prima sv. Pričest natašte; samo na Veliki Četvrtak dopuštale su neke sinode Pričest sine jejunio.

U srednjem vijeku dolazili su na Misu natašte čak i oni, koji nisu namjeravali primiti Pričest, i to ex reverentia erga Eucharistiam.

Stroga praksa quoad jejunium naturale vladala je stalno kroz stoljeća.

Vrlo su rijetki bili slučajevi, kad bi smio *svećenik* celebrirati non jejunus. To je bilo:

a) da završi Misu, koju je počeo on sam ili drugi svećenik, a taj je nije mogao nastaviti, n. pr. jer mu je iznenada pozlilo. (Vide Rubricas Missalis Romani „de defectibus" X, 3).

b) ad vitandum grave scandalum (cfr S. Alphons. Theol. Moral. l. VI, n. 287-288).

c) ad conficiendum viaticum (Cfr Cappello, de Sacramentis I. 516). Ove su iznimke uostalom tako rijetke, da može svećenik pastorizirati kroz cijela desetgodišta, a da nije došao u položaj, da ih primijeni in praxi.

A *vjernici* su mogli primati sv. Pričest non jejuni samo per modum viatici.

Katolički se svijet savjesno držao te dosta teške discipline.

Prve olakšice Pija X. i Pija XI. Ali kada se počela širiti — iza kako su bile svladane izvjesne predrasude janzenisma — *česta* Sveta Pričest, i odkad je, osobito Pijo X. široko otvorio tabernakul svim vjernicima (dekretom S. C. Conc. od 20. dec. 1905., Fontes VI., 828),

kojim je preporučio čestu Pričest *svim* staležima, te kad je pozvao (dekretom Congr. Sacrament. 8. VIII. 1910. Fontes V., 80) i *djecu* k andjeoskom stolu, moralo je doći do izvjesnih ublažavanja u disciplini euharistijskog posta.

To ublažavanje bilo je dano najprije u korist *bolesnika*, ali s izvjesnim — restrikcijama. Dekret S. Congr. Conc. od 7. XII. 1906. VI, 843) dopušta:

a. *bolesnici*, koji već *mjesec* dana *leže*, a bez nade da bi naskoro ozdravili, te borave u kakvom duhovnom zavodu, gdje se čuva Sanctissimum, mogu se, de consilio *confessarii*, pričestiti jednom ili dva puta sedmično, iako su prije nešto uzeli per modum potus;

b. ako pak ne borave u takvom zavodu, vrijedi taj privilegij jedamput ili dvaput u mjesecu.

To je bio zapravo prvi korak za ublažavanje discipline, korak koji je smio poduzeti samo jedan papa praktičan kao Pijo X.

Mogao bi netko pitati, zašto ovo razlikovanje između bolesnika u pobožnim kućama i onih izvan takvih zavoda... ovi zadnji trebaju utjehe sv. Pričesti katkada još više, nego oni prvi. Ovo je pitanje opravdano... stoga je Can. 858. § 2 izostavio ovo razlikovanje.

*

„Per modum potus vel medicinae“. Kad već govorimo o bolesnicima, koji smiju uzeti nešto „per modum potus vel medicinae“, bit će na mjestu, da ovaj izraz donekle protumačimo.

Prema izjavi Sv. Oficija od 7. IX. 1897. (Fontes IV, 497) razumijeva se pod *„potus“*: „brodo, caffé, od altro cibo liquido, in cui sia mescolata qualche sostanza, come p. e. semmolino, pangrattato ecc., purchè l'insieme non venga a perdere la natura di cibo liquido“.

Prema tome je spomenutim bolesnicima [illegible] čista juha, kava, čaj bez alkohola, mlijeko, limunada, kakao.

Što se ima razumijevati pod „medicinom“, to odlučuje zapravo liječnik; Noldin piše: *„Medicina* ex ipso tenore canonis etiam in statu solido sumi potest“ (Theol. Moral. III, n. 158. g).

*

Za vrijeme prvog svjetskog rata nemamo *općenitih* dekreta u našem pitanju. Što je bilo dopušteno mjestimice, bilo je uslovljeno ratnim prilikama; i svaka je partikularna olakšica otpala, kad su se prilike iza rata sredile.

Poslije rata vidimo, da je Pijo XI. dopustio „sacerdotibus adoratoribus“, koji zbog *bolesti* ne mogu misiti, a žele primiti sv. Pričest more laicorum, da je mogu primiti „non jejuni“ *svaki dan* („etiam quotidie“), ako liječnik potvrdi, da ne mogu držati jejunium naturale: ono što bi uzeli, mora biti per modum potus vel medicinae; osim toga traži se suglasnost Ordinarija i remotio admirationis.

Taj dekret Congreg. Sacrament. od 29. III. 1926. vrijedio je ad septennium..., ali je značio znatan korak prema ublažavanju discipline.

Ista Kongregacija podijelila je berlinskom biskupu dne 15. XII. 1936. ovlaštenje, da smije dopustiti pričesnicima, koji su ušli u šezdesetu godinu, sv. Pričest, iako su uzeli nešto per modum potus vel medicinae; isto tako i trudnim ženama; ali jednima i drugima samo do tri puta na tjedan.

Taj je indult bio dan samo ad triennium... Vidi se, da je bila Sveta Stolica sklona ublažavanju discipline, ali ujedno se vidi, da je postupala polako i vrlo oprezno.

Incommoda binationis. Poslije prvog svjetskog rata mnoge su dijeceze osjetljivo trpjele radi nestašice svećenstva; u ratu pao je ne mali broj aktivnih svećenika, a moguće još veći broj mladih kandidata svećeničkog zvanja.

Radi pastoralnih potreba u mnogim su krajevima župnici morali binirati, a katkada čak i trinirati.

Moramo priznati, da binacija *nije* laka stvar; dok je čovjek mlad, još nekako svladava poteškoće, koje su spojene s binacijom; ali kad je navršio 15 do 20 godina svećeništva, osjeća poteškoće binacije, osobito kad mora binirati excurrendo u drugu župu, natašte ispovijedati, propovijedati, ispitivati zaručnike itd.

Time nastaje ne samo pitanje naporna posla, nego i pitanje zdravlja.

Znam za biskupa, koji je vrlo nerado dopuštao binaciju s motivacijom, da nema prava ogriješiti se o zdravlje svojih svećenika... a što da kažemo, ako mora zlatomisnik, za koga vrijedi princip „senectus ipsa morbus“, u nedjelju rano ustati, ispovijedati, propovijedati i misiti „ranu“ Misu u 6 sati, a u 10 sati „kasnu“ Misu s homilijom, i sve to natašte!?

Držim, da će svaki liječnik kazati, da je to već neki atentat na zdravlje starog čovjeka.

Sve te poteškoće, koje su se pojavile zbog nestašice svećenstva poslije prvog svjetskog rata, razmatrala je i Kongregacija Sv. Oficija.

Svojim cirkularom od 23. III. 1923. (AAS 1923, 151-152) javila je biskupima, da mogu zatražiti u izvjesnim slučajevima i pod odredjenim uslovima za svoje svećenike olakšice obzirom na euharistijski post, kada ovi moraju

binirati ili kasno misiti; ili kad su svećenici bolešljivi ili moraju raditi u crkvi.

Sveti Oficij kaže, da će se dopustiti olakšica radi duhovnog dobra *vjernika*, a ne radi privatne pobožnosti svećenika.

Nekoliko godina kasnije izdao je Sv. Oficij 1. VII. 1931. „norme", po kojima su imali Ordinariji sastavljati molbe za dispensu u korist svećenicima, da im se olakša jejunium eucharisticum.

Te su norme još blaže od onih u cirkularu od god. 1923.

Posebno dobivali su biskupi ovlaštenja, da smiju dispensirati svećenike, koji biniraju, u toliko, da mogu uzeti prije *druge* Mise aliquid per modum *potus* tantum, omnino exlusis alcoholicis.

Takvo je ovlaštenje dobio beogradski nadbiskup otpisom Sv. Oficija od 24. IX. 1941. br. 468/41, ali pod uslovom, da podijeljena dispensa ostaje u *tajnosti*.

Analognu dispensu primio je nadbiskup za *vjernike* otpisom Congr. Sacrament. od 17. IX. 1941. Br. 4030/41.

Potreba olakšica i za vjernike izvjesnih zvanja. Životne prilike su se i kod vjernika u mnogočemu promijenile; mnogima je baš radi prilika, u kojima žive, teško ostati natašte eventualno do kasne ure, a ipak bi željeli primiti svetu Pričest.

Uzmimo n. pr. bolničarku, koja bdije cijelu noć kod bolesnika; u zavodu gdje radi, nema kapele, nema svete Mise ...; na Misu mora u župnu crkvu udaljenu preko pola sata; želi biti na Misi, želi se pričestiti, a zatim ići na zasluženi počinak ...; teško joj je ostati tako dugo natašte; od ponoći dalje ne smije uzeti niti kapi vode; što da čini? Odreći se gutljaja vode ili Pričesti? — Da je taj incommodum jedamput na godinu, onda kako tako; čovjek bi se svladao; ali u takvoj se službi nalazi bolničarka moguće svake druge noći.

Uzmimo noćne stražare, konduktere, lađare, fijakeriste s noćnom službom pred kolodvorom, tvorničke radnike s noćnom službom („noćna smjena") ... svim tima nije lako ostati natašte, a mnogi bi barem u nedjelju željeli primiti svetu Pričest.

Pogledajmo naše majke s više djece, koju treba opremiti za školu, skuhati doručak itd., zatim ići na tržnicu, a baš poslije tržnice mogla bi malo u crkvu na konventualnu Misu u 9 sati, ali eto ne može čekati tako dugo natašte, da bi mogla na Pričest.

Ovakvih i sličnih poteškoća glede sv. Pričesti susrest ćemo u današnje doba mnogo puta.

A Crkva je *pia mater*; ona vodi računa o svim tegobama svoje djece, te nastoji, da im ublaži terete, osobito u cilju, da bi mogli toliko lakše tražiti i naći duhovnu utjehu.

Ovi su razlozi potakli Sv. Oca, da se odlučio za odredbu, koja će ostati u povijesti euharistijskog posta epohalna.

Nova konstitucija Pija XII.

Konstitucija ima dulji uvod, koji nam popokazuje kako je Crkva uvijek visoko poštivala post prije svete Pričesti; zatim prelazi na današnje prilike, koje traže, da se vjernicima i svećenicima ovaj post donekle *ublaži*.

U tu svrhu konstitucija postavlja šest *normi*, a konstituciji dodana je i *instrukcija* Sv. Oficija, koja pobliže određuje, kako valja in praxi primijeniti nove odredbe.

Nastojat ćemo što preglednije izložiti misli konstitucije i instrukcije.

1. Općenita načela. a. Na snazi ostaje staro, *općenito* načelo, izraženo jasno u Can. 858, da pričesnike veže jejunium eucharisticum inde a media nocte;

b. ali dodaje se kanonu *novo*, posve novo načelo: *Aqua naturalis non frangit jejunium* (norma I).

Da nije Konstitucija donijela nikakve druge odredbe, već sama ova odredba značila bi veoma veliku olakšicu!

A sada dolaze različite olakšice za pojedine kategorije vjernika.

2. Olakšice za bolesnike. Konstitucija potvrđuje bolesnicima olakšicu predviđenu u Can. 858 § 2, „sumendi aliquam medicinam vel aliquid per modum potus", ali je *proširuje* i na one bolesnike, „qui non decumbunt", tene traži, da ovi leže bolesni već mjesec dana.

Ima naime pacijenata, koji ne leže, ali su ipak istinito bolesni; ne traži naime svaka bolest, da mora čovjek baš ležati.

Dosadašnja disciplina, da mora pacijent ležati već „a mense", ukida se i to punim pravom, jer bolesniku treba duhovne *utjehe* već u *početku* bolesti! — Ali tu se vidi, kako Crkva kod promjena discipline postupa polako; festinat lente.

Najglavnija olakšica je u tome, da mogu takvi bolesnici primiti sv. Pričest *više puta*, a ne samo „semel aut bis in hebdomada".

Ostaje na snazi načelo, da se olakšica pri-

mjenjuje samo „de prudenti *confessarii* consilio“, da ne bi došlo u tako svetoj stvari do zloupotreba.

Radi toga naglašuje Instrukcija Sv. Oficija (n. 2), da mora ispovjednik *razborito* proučiti sve uvjete za olakšicu i da se nitko ne smije koristiti olakšicom bez dopuštenja ispovjednika.

Time je prepuštena briga za poštivanje sv. Pričesti uvidjavnosti ispovjednika, a ne samovolji pojedinih vjernika.

Ispovjednik može dopustiti olakšicu, ako se uvjeri, da pacijent ne može čekati natašte absque gravi incommodo.

Olakšicu može dopustiti etiam in foro extrasacramentali, tako da nije vezan po sigillu pred ukućanima pacijenta.

Ispovjednik morat će opetovati iz Noldina „de dispensatione a lege“, da se ne bi u tako ozbiljnoj stvari prenaglio.

Sve nabrojene olakšice vrijede i za bolesne svećenike, kad žele celebrirati.

3. Olakšice za zdrave svećenike. Na svećesvećenike se odnose norma III. i IV. i točke 4. do 8. Instrukcije.

Naglašujemo, da ove točke vrijede za *zdrave* svećenike, a o bolesnima smo već govorili.

Zdravomu svećeniku dopuštaju se olakšice u pogledu euharistijskog posta u tri slučaja:

a) ako mora misiti u kasni sat, to jest poslije 9 sati („tardiores horae“);

b) ako ga rad u crkvi umorio, jer je radio od ranoga jutra ili dugo vremena (gravis sacri ministerii labor“);

c) dugi put, kad ide excurrendo („longum iter“: id est saltem 2 km *pedibus* percurrendum, vel proportionate longius pro variis vehiculis adhibitis, difficultatis quoque itineris vel personae habita ratione“ — na pr. zlatomisnik mnogo prije osjeća tegobu puta nego mladomisnik).

U ove tri točke sadržani su *svi* razlozi, radi kojih se podjeljuje olakšica; teško bi bilo zamisliti koji drugi razlog; stoga je Sveta Stolica izričito naglasila, da je zabranjena svaka „šira“ interpretacija, koja bi išla preko označenih ovlaštenja.

Svećenici, koji se budu služili ovim olakšicama, mogu uzeti aliquid per modum *potus*, ali moraju držati jejunium barem *jedan* sat prije Mise (n. 6).

Kad svećenik *binira*, odnosno *trinira*, može uzeti i ablucije predviđene u Misalu, ali *samo vodom*, quia aqua non frangit jejunium. — Purificatio cum vino in tali casu est prohibita!

Na Božić i na Dušni dan, kad svećenik misi tri Mise *uzastopce*, ostaju na snazi dosadašnje rubrike Misala.

Moglo bi se ipak deseti, da svećenik, koji *mora* (radi vjernika) binirati (trinirati), uzme „per inadvertentiam“ purifikaciju cum vino... u takvom slučaju može ipak čitati drugu i treću Misu (n. 8).

Ako bi uzeo takvu purifikaciju sciens et volens, ne bi smio misiti druge Mise, jer je promišljeno prekršio zakon.

4. Olakšice u pogledu večernje Mise. (Const. norma VI). Kod nas su skoro svi biskupi uveli u nedjelje i zapovjedne blagdane večernju Misu.

Radi toga zamolili su, da bi se *ublažio* zakon de jejunio eucharistico.

Otpisom Sv. Oficija od 4. XII. 1950. S. O. 2152/50. primili su biskupi prilične olakšice, koje su opisane u „*Vjesniku*“ đakov. biskupije 1951. str. 41-43.

Obzirom na komplicirane pastoralne prilike zamolio je zatim Episkopat 21. V. 1951. za još šira ovlaštenja, koja su bila odobrena od Sv. Oficija aktom od 27. VI. 1951. Prot. n. 2152/50.

Tim otpisom bila je dopuštena večernja Misa i na ukinute blagdane uz uvjet, da se uz Misu tumači katekizam.

Dalje je bilo dopušteno, da biskup može dopustiti večernju Misu etiam in festis devotionis, te da može dopustiti binaciju i u svrhu eksekvijalne Mise, kad župnik ima sahranu u drugoj župi, a kod kuće je već imao Misu za župljane.

Što su biskupi tražili i što im je bilo odobreno ad triennium, sad je općim dekretom dopušteno u cijeloj Crkvi.

Sada smiju naime *Ordinariji* dopustiti:

Večernju Misu za one vrste vjernika, kojima je doista teško doći na Misu prije podne, bilo radi njihovog posla, bilo radi udaljenosti od crkve.

Ta olakšica vrijedi *taxative* za slijedeće dane:

a) za nedjelje i zapovjedne blagdane;

b) na dokinute blagdane;

c) na prvi petak u mjesecu;

d) na druge svečanosti, ako se slave s velikim učestvovanjem vjernika;

e) jedan dan u tjednu, osim spomenutih, ako to iziskuje duhovno dobro izvjesnog sloja ljudi: n. pr. rudari žele imati na blagdan sv.

Barbare Misu, a radi službe ne mogu doći u crkvu prije podne.

Pod točkom 13. Instrukcije određuje Sv. Oficij za svećenike, da mogu *za vrijeme ručka*, koji ima svršiti tri sata prije početka Mise, s odgovajućom *umjerenosti* („congrua moderatione") uživati *obična* alkoholna pića („alcoholicae potiones inter mensam suetae"), kao što su vino, pivo, jabukovača; ali *isključuje likere;* („exclusis quidem liquoribus"). — U nekim naime krajevima postoji običaj, da se servira pred ručak „aperitive" (vermuth, šljivovica itd.), a poslije ručka uz crnu kavu čašica konjaka ili slično; ovih likera mora se celebrant odreći, što mu ne će biti teško, jer ih i tako skoro nikada ne uzima.

Extra mensam, dakle ne smije ni prije ni iza ručka uživati alkoholnih pića; a jejunium naturale mora čuvati barem jedan sat prije početka Mise.

Sva ta pravila vrijede i za *vjernike*, koji se žele pričestiti na večernjoj Misi.

Pričest vjernika na večernjoj Misi. Vjernicima je dana u vezi s tim olakšica, da se smiju pričestiti *neposredno* prije večernje Mise, ili neposredno iza te Mise, dok su se do sada mogli pričestiti samo za vrijeme Mise.

Svećenik neka pouči vjernike, da se ne mogu pričestiti na večernjoj Misi, ako su se pričestili već ujutro toga dana.

5. Olakšice za izvjesne kategorije vjernika. (Const. v.) Ima veliki broj vjernika, koji nijesu bolesni; ali im je ipak teško, ili kako kažu moraliste: sentiunt „grave incommodum", ako drže euharistički post do sv. Pričesti.

Ovakvim vjernicima dopušta konstitucija, da smiju uzeti štogod per modum potus — isključivši uvijek alkoholna pića, sve do jedan sat prije Pričesti.

Nastaje, dakako, pitanje, što se ima smatrati kao „grave incommodum"?

Instrukcija nabraja tri momenta, koji se imaju smatrati kao grave incommodum:

a) „labor debilitans", to jest teški rad, što ga mora vjernik obaviti prije Pričesti. Ovo vrijedi za mnoge radnike, koji imaju noćne službe (bolničari, noćobdije itd).; trudne žene; domaćice, koje moraju kod kuće puno raditi prije nego mogu u crkvu;

b) „hora tardior: ima vjernika, koji mogu do svećenika samo u kasnijim satima; ima školske djece, koja ne mogu prije škole da idu u crkvu, nego istom poslije škole;

c) „longum iter peragendum". U tom pogledu vrijede za vjernike ista načela kao i za svećenika, koji mora celebrirati.

Da li postoji za *pojedinog vjernika* „grave incommodum", to mora prosuditi *ispovjednik*, koji može dati svoj consilium etiam in foro non sacramentali.

*

Notandum pro praxi. *Ispovjednici* će morati paziti, da se spriječi svaka povreda dužnog poštovanja prema Euharistiji.

Biskupi moraju paziti, da se interpretacija ovih olakšica drži *točno teksta*, te ne mogu ni na kakav način proširiti ustanovljenih olakšica; drugim riječima, *zabranjuje* se primjenjivanje inače poznatog načela „favores sunt ampliandi". — Bude li biskupu štogod nejasno, morat će se obratiti na Svetu Stolicu, a međutim morat će „*verbis* edicti servire", kako bi kazali kanoniste.

Vrijedi dakle načelo, da se mora dispensator držati strogo slova zakona, po kojem smije doduše „dispensare", ali nikada „dissipare".

*

Ako bi postojali mjestimice kakvi privilegiji ili običaji, koji nijesu u saglasnosti s novom Konstitucijom, ukidaju se.

*

Sve nabrojene olakšice po svojoj prirodi idu za tim, da celebrant ili komunikant lakše podnese *tjelesne* teškoće, koje su uspojene s dosadašnjim euharistijskim postom.

Ali zato Sv. Otac očekuje, da ćemo ove olakšice *duhovno* nadoknaditi unutrašnjom skrušenošću ili drugim načinima, što ih preporučuje crkveni običaj. Tà, Crkva, i kad dispensira u posne dane, običava narediti mjesto posta druga dobra djela.

Tako i u vezi s euharistijskim postom preporuča Sv. Otac kao naknadu razmatranje muke Isusove, zahvalne molitve, pokajanje i molbe za nove pomoći s neba.

Sv. Otac očekuje, kako je nama nebeski Spasitelj u Euharistiji ostavio dokaz svoje ljubavi, da ćemo i mi rasti u ljubavi prema Kristu Gospodinu i prema bližnjemu.

*

A nama svima, bez razlike, sveta je dužnost, da budemo Sv. Ocu zahvalni za tako veliku blagodat, koju nam je podijelio na blagdan Bogojavljenja ove godine. —

Haec doce et exhortare

13. O zavjetima

Osim onih dobrih i pobožnih djelâ, koja smo baš dužni vršiti po izričitoj zapovijedi Božjoj ili crkvenoj, možemo se mi i sami povrh toga dragovoljno obvezati Bogu, da ćemo njemu na čast izvršiti još neka dobra djela, na koja inače ne bismo bili obvezani. Takvim dragovoljnim obezama iskazujemo Bogu osobitu čast i poštovanje, pa su takva djela Bogu osobito mila, a nama korisna. Takove se dragovoljne i pobožne obveze prema Bogu zovu zavjeti ili zagovori. Zavjeti su dakle sami po sebi dobra i Bogu mila djela, samo moramo paziti, da se zavjetujemo razumno i razborito, a zatim, da svoj zavjet revno i pobožno izvršujemo. Što dakle trebamo da znamo o zavjetima?

1. Pojam i vrste zavjeta. Rekosmo već, da je zavjet obećanje učinjeno Bogu. To znači, da ne može biti zavjet obećanje učinjeno ljudima, na pr. svojim roditeljima, pa makar to bilo i najsvečanije obećanje. No ako je obećanje učinjeno na čast Majci Božjoj ili svetima, to može biti zavjet, jer se i u tom slučaju zapravo zavjetujemo Bogu, koga želimo proslaviti štujući njegove svece. A nije ni svako obećanje učinjeno Bogu (ili svetima) odmah i zavjet. Samo je ono obećanje zavjet, kad imamo nakanu tim obećanjem učiniti baš zavjet i obvezati se pod grijeh, da ćemo neko dobro djelo Bogu na čast izvršiti. A možemo se kod važnijih stvari obvezati bilo pod laki bilo pod teški grijeh. To ovisi o našoj volji i nakani. A kod manje važnih stvari možemo se obvezati samo pod laki grijeh. Ako smo dakle učinili Bogu neko obećanje, da ćemo učiniti ovo ili ono dobro djelo, ali nismo imali nakanu obvezati se pod grijeh, i onda je red, da obećano izvršimo, ali ako ipak ne izvršimo, nemamo grijeha, jer se nismo ni obvezali pod grijeh, i takovo obećanje nije bio zavjet. Isto tako kad jednostavno preduzmeš, da ćeš svaki dan moliti neke molitve; ili kad se upišeš u neko pobožno društvo, na pr. u Društvo sv. Krunice, pa odlučiš, da ćeš u to ime svaki dan izmoliti sv. Krunicu, to još nije zavjet, jer pravila takvih pob. društava ne obvezuju nikoga pod grijeh. Ako dakle propustiš takve molitve, nemaš grijeha.

Vrste zavjeta. Ima takozvanih javnih zavjeta i privatnih zavjeta. Javni se zovu oni, što ih polažu redovnici kad stupaju u koji od Crkve potvrđeni red (samostan) ili subđakoni kod ređenja. Svi se drugi zavjeti zovu privatni. Nadalje jedni se zavjeti zovu osobni, a drugi stvarni. Osobni su, kad Bogu obećaš neko dobro djelo, koje potom moraš baš ti sâm — osobno obaviti, na pr. molitva, hodočašće, post, sv. ispovijed i pričest i t. d. Stvarni su zavjeti, kad obećaš na pr. milostinju za crkvu, za nabavu zvonâ, kaleža, za podizanje bolnice i t. d. A može biti zavjet i mješovit, to znači skupa i osobni i stvarni, na pr. da ćeš hodočastiti (to je osobni) i ujedno ondje dati određeni dar (to je stvarni). A možemo se na nešto zavjetovati, to jest obvezati, samo privremeno, toznači na neko vrijeme, n. pr. da ćemo kroz jednu godinu dana postiti u sve subote. A možemo se na nešto obvezati kroz sav život. Još i ovo: Najobičnije se ljudi zavjetuju pod nekim uvjetom. Ako im se poslije uvjet ne ispuni, ne veže ih zavjet. Imućni vojnik Mato zavjetovao se Bogu ovako: Ako se povratim iz rata svojoj kući živ i zdrav, kupit ću našoj župnoj crkvi novo misno ruho i plašt — crne boje i dat ću odslužiti trideset sv. Misa za naše župljane, poginule u ratu. To je svakako jedan lijep zavjet, ali ako bude ranjen, pa izgubi oko, ruku, nogu i t. d., onda nije dužan ništa od obećanog izvršiti, jer se on nije zavjetovao, da će to bezuvjetno, t. j. svakako učiniti, već samo uvjetno, t. j. ako se vrati živ i zdrav. On se doduše vratio živ, ali ne zdrav, zato ga ne veže više njegov uvjetni zavjet.

Od svih zavjeta najvrijedniji su oni, što ih polažu redovnici, a to su zavjeti čistoće, siromaštva i poslušnosti poglavarima. Ti su zavjeti, vjerno obdržavani, neprekidna hvala Bogu, a uz to i u nekom smislu neprestano duhovno mučeništvo.

2. Vrijednost i korist zavjeta. Kao što *molitvom* Boga slavimo ili mu zahvaljujemo ili neku milost od njega prosimo, pa time onda pokazujemo svoju vjeru i svoje pouzdanje u Boga, a isto tako i svoju ljubav prema njemu, to isto činimo i raznim zavjetima. Zavjeti su dakle kao i molitva i pob. prisega tako zvano bogoštovno djelo (actus religionis), a takvim djelima iskazujemo Bogu svoje osobito štovanje, pa su takva djela Bogu posebno mila, a nama krisna. Mili su dakle Bogu pobož-

ni zavjeti prvo kao čin bogoštovlja; drugo zato, što se zavjetom uvijek obvezujemo učiniti neko dobro djelo, a Bog voli, da činimo dobro djelo; treće — voli Bog pob. zavjete, jer njima pokazujemo svoju spremnost, da Bogu na čast učinimo još i više, nego li je ono, što smo već obvezani po općim i posebnim zapovijedima. Eto u tom je vrijednost zavjeta.

A koliko su zavjeti vrijedni, toliko su *i korisni*. Čitamo u sv. Pismu, kako je Bog obilno uslišao molitve združene s pob. zavjetima (patrijar Jakob, Ana, majka Samuelova i dr.). Od pob. zavjeta (osobito onih redovničkih) imamo i veliku korist za dušu i za *napredak u kreposti*. Zavjetnim obećanjem nadvladavamo prirođenu slabost i nepostojanost naše volje. Koliki su se pomoću takvih redovničkih zavjeta vinuli do najviše kreposti i duhovnog savršenstva. Bog je svojom milošću obilno nagradio dobru volju i velikodušnost onih, koji mu se žrtvovahu po takvim redovničkim zavjetima. A koliko dobra učiniše takvi zavjetovani redovnici sv. Crkvi i cijelom čovječanstvu po bolnicama, na prosvjetnom području, u misijama i drugdje, nemoguće je procijeniti. A ne samo redovnici, već i drugi pobožni kršćani po dragovoljnim zavjetima učiniše mnoga dobra. Jedni podigoše krasne crkve, drugi škole, treći bolnice, četvrti samostane, peti nabaviše razne crkvene potrebštine, šesti dadoše školovati tuđe siroto dijete i t. d Zato eto i sv. Pismo i sveta Crkva cijeni i hvali pobožne zavjete.

3. Uvjeti zavjetâ. Sada smo jako pohvalili dobre plodove raznih pob. zavjeta, pa bi mogao tkogod pomisliti, da mi ovim želimo svima preporučiti, neka se što više zavjetuju, kao što na pr. preporučujemo svima molitvu ili čestu sv. ispovijed i pričest. Pa ipak nije tako. Molitvu, čestu ispovijed i pričest preporučujemo svima, ali za zavjete kažemo: *budite oprezni i razboriti*, kad se kanite na nešto zavjetovati! Prije dobro promislite i pitajte za savjet iskusnije od sebe, jer zavjet je doduše dobra stvar, ali nosi sa sobom i strogu obvezu — obećano izvršiti! Sveto Pismo doduše hvali zavjete i kaže: „Činite i izvršujte zavjete Gospodinu!“ (Ps. 75,12), ali sv. Pismo kori one, koji čine nepromišljene zavjete i govori: „Gospodinu nije milo nevjerno i bezumno obećanje“ (Prop. 5,4). Dakle da neki zavjet bude *ispravan*, traži se: Prvo — treba imati nakanu zavjetovati se. Obična pob. odluka ili obećanje još nije — zavjet. Drugo — treba dobro znati, na što se zavjetuješ, i dobro promisliti, da li to doista tebi od koristi, i hoćeš li biti sposoban to poslije i izvršiti? Treće — tko se zavjetuje, mora to učiniti potpuno *slobodno i dragovoljno*, a ne pod velikim utjecajem straha ili tuđeg nagovaranja. Četvrto — zavjetovati se možeš samo na nešto, što ti je moguće izvršiti, a ne na nešto, što je za tebe preteško i nemoguće. Peto — zavjetovati se smijemo samo na dobra djela i to bolja za spas duše, a ne na nešto, što je nedopušteno ili zlo, ili opet na nešto, što nema nikakve ćudoredne vrijednosti. Šesto — obično se zavjetujemo na takva dobra djela, koja nam inače nisu zapovjeđena, nego ih mi slobodno izaberemo i na njih se od svoje volje obvežemo (hodočašće, posebni dar crkvi ili siromahu, podvorba velikih bolesnika i sl.). No možemo se zavjetovati t. j. obvezati i na takva dobra djela, na koja smo već i inače obvezani. Na pr. da ćemo svake nedjelje neizostavno ići k sv. Misi, da ne ćemo u petak jesti meso, da se ne ćemo nikad opiti i t. d. Ako se zavjetom obvežemo na takva dobra djela, koja smo i bez zavjeta dužni učiniti, onda time preuzimamo na sebe *dvostruku* dužnost to dobro djelo učiniti: prvo radi zapovijedi, drugo radi zavjeta. Ako takav zavjet vjerno izvršimo, imamo *dvostruku zaslugu;* ako ga prekršimo, imamo *dvostruki* grijeh: jedan radi prestupa zapovijedi, drugi radi prestupa zavjeta.

Čuvajmo se dakle naglih i nepromišljenih zavjeta! Radi takvih su se nepromišljenosti već mnogi poslije nemilo kajali. I uvijek je bolje — najprije pokušati ta dobra djela vršiti neko vrijeme bez obveze; onda pod obvezu, ali tek pod laki grijeh i to samo kroz neko određeno vrijeme; a tek onda preuzmi obvezu pod teški grijeh; i to opet najprije kroz kraće vrijeme; pa potom kroz duže vrijeme; i ako su te sve probe povoljno svršile, tek onda preuzmi zavjet kroz cijeli život. Ali i tada još možeš staviti u svoj obični zavjet ovu ogradu: da unaprijed prepuštaš svom ispovjedniku, da te u svako doba može odriješiti od te obveze, ako bi ustanovio, da ona nije za teba prikladna i dosta razborita, a mjesto toga, da ti naloži kakvo drugo pokorničko djelo. Ako te opaske u svom običnom zavjetu nemaš, ne može te tvoj ispovjednik riješiti od obveze jednostavnog zavjeta.

4. Zavjet treba izvršiti. Prestanak zavjeta. Nije dakle vrijedno i zaslužno djelo zavjeto-

vati se, nego je vrijedno i zaslužno djelo svoj zavjet izvršiti. I bolje je, kaže sv. Pismo, ne zavjetovati se, nego li zavjet svoj neispuniti (Prop. 5,3).

Tko ne ispuni svoga zavjeta, taj čini grijeh protiv druge zapovijedi Božje. Uludo se i nedostojno obvezao Bogu. A taj grijeh može biti kod obveze veće važnosti ili teški ili laki, već prema tome, pod kakvi smo se grijeh obvezali. A kod obveze manje važnosti prestupak te obveze (zavjeta) može biti samo laki grijeh (ako se na pr. netko zavjetovao, da će izmoliti na *Antunovo nekoliko očenaša*, ili da će kod Božjeg groba dati neku manju milostinju i sl.).

Zavjet nas prestaje obvezivati, to jest nismo ga više dužni izvršiti: prvo — ako nam postane nemoguće izvršiti ono, što smo zavjetovali; na pr. ako smo teško obolili i ne možemo hodočastiti, kao što smo se bili zavjetovali; drugo — ako ono djelo, koje smo zavjetovali, promjenom prilika postane nekorisno ili čak nedopušteno, jer nekorisna i nedopuštena djela ne mogu biti valjanim predmetom zavjeta; treće — zavjet prestaje, ako ga dokine onaj, koji ima to pravo, jer mu je podređena ona osoba, koja je taj zavjet učinila. Tako na pr. može otac dokinuti zavjet svoga malodobnog djeteta; muž može ukinuti ili odgoditi zavjet svoje žene, ako se taj zavjet protivi njegovim pravima i t. d.; četvrto — zavjet prestaje, ako crkveni poglavar, a to je biskup ili papa, kao namjesnik Božji, oprosti — iz dovoljnih razloga — zavjetovanu osobu od njenog zavjeta („štogod razriješite na zemlji, bit će razriješeno i na nebu" Matth 18,18); peto — zavjet se može i promijeniti tako, da mjesto zavjetovanog dobrog djela učinimo drugo dobro djelo. Ako je to drugo dobro djelo još bolje i savršenije, onda tu promjenu možemo i sami izvršiti; a zamjenu s drugim podjednakim ili manje savršenim dobrim djelom možemo izvršiti samo s dopuštenjem nadležnog crkvenog poglavara. To je redovito biskup i papa, a u doba jubileja ili u kakvim drugim iznimnim prilikama podjeljuje se takvo pravo i drugim običnim svećenicima.

Još dvije-tri opaske o zavjetima. Dogodilo se već više puta, da je koja pobožna majka zavjetovala svoje bolesno dijete, ako ozdravi i odraste, da će ga dati za svećenika ili za redovnika. Pita se, da li je to dijete poslije dužno izvršiti majčin zavjet? Odgovor — nije dužno! Nitko ne može drugoga obvezati pod takav zavjet, već samo sebe. Drugi slučaj: Neki se bogati čovjek zavjetovao, da će u zahvalu za sretan povratak iz rata moliti kroz tri godine svaki dan Gospinu krunicu i da će na seoskom groblju podignuti novi veliki križ. Godinu dana iza sretnog povratka iz rata umre taj čovjek naglo od tifusa. Iza njega ostane žena i dva sina, i njima pripadne sav njegov imetak. Pitate me, a što je sada s njegovim zavjetom? Kakvu obvezu imadu nasljednici? Krunicu nisu dužni moliti, jer to je bila osobna lična dužnost njihovog oca. Ali onaj križ su dužni podići, jer to je stvarni zavjet, a taj s baštinom prelazi na nasljednike.

Kako vidite, u pitanju zavjeta mogu češće nastati slučajevi, za koje ćemo trebati uspitati savjet svojih duhovnih pastira.

Još jednom: Zavjet je dobro djelo, korisno i Bogu milo djelo. Ipak ne valja se često zavjetovati, da na sebe ne bismo natovarili obveze, koje bi potom teško snosili. Zavjeti neka budu rijetki, ali dobro promišljeni, te brižno i s veseljem izvršeni. A inače činimo — to se razumije — i bez zavjeta što više dobrih i pobožnih djela, jer sv. Pismo lijepo kaže — tko obilno sije, da će obilno i žeti.

15. O zakletvi i bogmanju

Potreba zakletve. U svojoj velikoj propovijedi na gori govori Isus, kako među njegovim učenicima mora vladati tolika iskrenost i ljubav k istini, da će svi lako i bez poteškoće jedan drugom vjerovati. I tada će biti nepotrebno svako pozivanje svjedoka, da potvrde istinitost nečijih riječi. Još manje će tada biti potrebno među tako čestitim svijetom zaklinjanje, prisizanje i bogmanje, t. j. pozivanje samog Boga za svjedoka, da govorimo istinu. „Vaša dakle riječ" — kaže Isus — „neka bude: da, da, ne, ne, a što je više od toga, od zla je!

Ne kaže dakle Isus, da je svako pozivanje na svjedoke, ili da je svako zaklinjanje zlo i nedopušteno, nego kaže, da dolazi od zla. To znači: potreba zaklinjanja nastala je među ljudima zato, što mnogi vole lagati, pa stoga teško vjerujemo i poštenima, jer ne znamo, kome možemo vjerovati, a kome ne. I dokle god bude te mrske mane među ljudima — te grješne lažljivosti — dotle će biti potrebna i zakletva. A da su svi pošteni i istinoljubivi, bilo bi dosta reći: da, da, ili ne, ne — i ne bi trebalo tražiti čak i zakletvu. Ali, eto, dok su

ljudi ovakovi, kakvi su sada, zakletva (prisega) je potrebita. A kad je potrebita, onda je i dopuštena. Još i više, tko se istinito i pobožno zakune, kad je to zbilja nužno, taj čini svojom prisegom jedno dobro djelo, kojim iskazuje čast Bogu i ujedno koristi svome bližnjemu. Kad je veliki židovski svećenik Kajfa na sudu uspitao Isusa pod zakletvom: da li je on doista Sin Božji, naš je Gospodin Isus prihvatio Kajfinu zakletvu i pod zakletvom odgovorio: „Pravo kažeš — jesam!" Matth 26,64). I za apostole čitamo, da su se prema potrebi služili zakletvom. Slično i za druge kreposne i svete ljude.

Ne trebamo se dakle ni mi bojati, ako bi došlo do toga, da bismo se morali na nešto zakleti, jer je poštena zakletva dobro i pobožno djelo. Moramo se samo bojati, da se ne bismo zaklinjali, kad ne treba, ili da se ne bismo zaklinjali krivo i nepravedno. Kakva dakle treba da bude naša zakletva? Sv. Pismo kaže: „Zaklinjati se treba istinito, razborito i pravedno" (Jer 4, 2). Kad je dakle naša zakletva razborita, istinita i pravedna?

1. **Zakletva treba da bude razborita.** Priseći ili zakleti se znači pozvati Boga za svjedoka, da govorimo istinu ili da ćemo ono, što obećajemo, zbilja i izvršiti. Ima svečana zakletva — na pr. kod suda ili na vjenčanju — a ima i obična — jednostavna — zakletva, kakvom se služimo u običnom, privatnom, životu. Kod svečane zakletve stavi se na stol (ili na oltar) Raspelo i zapale se dvije svijeće. Onaj, koji se zaklinje. stavlja tri prsta na Raspelo ili na Evanđelje i govori: Tako me Bog pomogao, govorit ću istinu!... Kod obične, privatne zakletve, nema tih svečanih obreda, nego čovjek bez Raspela, Evanđelja i svijeća pozove Boga za svjedoka, da govori istinu. Bila prisega svečana ili jednostavna, jednako obvezuje čovjeka i pred Bogom i pred ljudima.

Pozvati Boga za svjedoka! To može pošteno učiniti samo onaj, koji u Boga vjeruje; onaj koji priznaje, da je Bog istinit, da sve zna i vidi: da je pravedan i svemoguć i da nas može u času kazniti najtežim mukama, ako bismo se usudili lažno prisegnuti. Zato „pozvati Boga za svjedoka" smijemo samo s najvećom pobožnošću i sa svetim strahom, svijesni, da taj čas činimo jedno sveto i nada sve važno djelo, važan čin. Ali baš zato, što je zakletva tako veliko i sveto djelo, baš zato ne smijemo se zakletvom služiti bez opravdanog i važnog razloga. To znači, da naša zakletva mora biti razložita ili razborita i umjesna. Ne smijemo se dakle zaklinjati na laku ruku, svaki čas, za svaku sitnicu, bez opravdanog razloga iz običaja i navike. Pa makar bilo i istinito ono, na što se zaklinjemo, svejedno, nije nam dopušteno za svašta se zaklinjati, već jedino za veće i važnije stvari, to znači iz kakvog većeg i važnijeg razloga. Za obične i redovite slučajeve dosta je čovjekova riječ: Tako je! A zakletva treba da je među nama posve rijetka i posve izvanredna stvar. Tko se bez opravdano važnoga razloga zaklinje, griješi protiv druge Božje zapovjedi: Ne izusti ime Gospodina Boga svoga uzalud!

A što vidimo danas? Kao što je s jedne strane prodrla psovka u sve slojeve našeg društva, tako opet s druge strane susrećemo na svakom koraku nepromišljena i neozbiljna zaklinjanja i bogmanja. Za svaku sitnicu. Bez ikakve potrebe, bez ikakva promišljanja i ozbiljnosti. Iz običaja, pa čak i iz šale. Muško i žensko. Gradski i seoski svijet. Kod kuće, na ulici, na željeznici, u radnjama i u uredima, na igralištima i u školama. Čak i u štampi. Svuda lakomisleno bogmanje!... To je teška povreda presv. Imena Božjega! To teža, što je općenitija!...To je žalosni znak plitkosti i neozbiljnosti onih, koji to čine. Nekoć su se takva česta i neozbiljna bogmanja i zaklinjanja mogla čuti samo od prostaka po vašarima, a danas se na tu nisku razinu spustiše skoro izreda i katolici...

U takvom čestom i nepotrebnom zaklinjanju nalazi se uvijek pogibao, da se i lažno zakunemo. Što više bilo bi i čudno, da se u tako velikom broju nepromišljenog bogmanja ne bi potkralo i koje lažno. Uz to čestim bogmanjem pružamo drugima—osobito mladima—loš primjer prema onoj našoj narodnoj: kako stare ptice pjevaju, tako mlade cvrkuću!

Isto je tako nedopušteno i grješno, bez opravdanoga razloga tražiti od drugih, da ti se zakunu sad za ovo, sad za ono. Koliko puta čujemo ovakovo pitanje: „Možeš li se na to zaprisegnuti?" ili: „Zakuni mi se, da ćeš to učiniti!"... Takovo izazivanje često navodi druge na kojekakve besmislene, pa čak i krive zakletve, osobito ako se radi o djeci i o čeljadi neustaljene ćudorednosti. Sveti Augustin tvrdi, da su gori od ubojice oni, koji na taj način navode druge na grješne zakletve. I Sveto nas Pismo odvraća od čestog i nepromišljenog zaklinjanja, pa govori: „Neka se tvoja usta ne privikavaju zaklinjanju, jer su radi toga mnogi propali". (Crkv. 23,9).

Prisega je dakle dopuštena, ali ona mora biti razborita, to znači: ne smijemo se zaklinjati često i bez važnog i opravdanog razloga.

2. Zakletva mora biti istinita. Glavna je svrha zakletve, da se dođe do sigure istine prizivanjem samoga Boga za svjedoka. Zato je dopušteno zakleti se samo za ono, za što smo sigurni, da je istinito, ili ako smo nekom nešto obećali—ako imamo posve ozbiljnu volju, da to i izvršimo. U protivnom je slučaju naša zakletva — lažna i kriva zakletva. Ne može se dovoljno riječima izreći, kako je to velik i strašan grijeh: lažno se i krivo zakleti (prisеći)! Tko se krivo zaklinje, čini smrtni grijeh protiv Boga, protiv svoga bližnjeg, protiv ljudske zajednice i protiv samoga sebe.

Protiv Boga. Svaki bi se pošteni čovjek uvrijedio, kad bismo ga povjerljivo zamolili, da dođe s nama na sud i ondje u našu korist posvjedoči nešto, što znade, da je laž. Još više bi se uvrijedio, da zaištemo od njega lažnu prisegu na štetu nevina čovjeka. A gle, propala dušo, ti krivom zakletvom pozivaš samoga Boga kao svjedoka u svoju korist, a na štetu tvog bližnjeg. Kolika drskost, kolika bezbožnost, kolika zloća i pokvarenost! Bog dakle da lažno svjedoči! On presveti i istiniti da služi đavlu, ocu laži! Može li se čime Bog više poniziti i uvrijediti? Da, kriva zakletva spada među najteže grijehe protiv Boga, protiv njegove istinitosti, svetosti i pravednosti.

Kriva je zakletva vrlo težak grijeh i protiv bližnjega. Pomisli, koliki su po krivoj zakletvi lažnih svjedoka izgubili pošten glas, službu, imetak i kruh! Koliki su po tuđoj lažnoj zakletvi bili osuđeni na velike globe, na tamnicu i na smrt! Kriva je zakletva otrovni mač, rinut u srce svoga bližnjega.

Kriva je prisega težak grijeh protiv ljudske zajednice, protiv ljudskog društva. Već je i to veliko zlo za ljudsko društvo, što više ne možemo vjerovati običnoj ljudskoj riječi, već u svakoj važnijoj stvari tražimo odmah svjedoke i garancije. A što tek onda, ako više ne vrijede ne samo svjedoci, pismeni ugovori i svečani potpisi, nego i sama prisega t. j. samo presv. Ime Božje, prizvano kao svjedočanstvo istinitosti naše riječi i danog obećanja? Ako se više ne bojimo ni krivo priseći, onda prestaje svaki red i poredak u ljudskom društvu. Nepoštivanjem i same zakletve prestaje povjerenje u sudsku pravdu, u ženidbenu vjernost, u svećeničku pravovjernost, u činovničku korektnost, u vojničku disciplinu i u sve ostale osnovne funkcije ljudskog društva. Kriva je zakletva grob svakog reda među ljudima i među narodima. To je novi Babilon, rasulo ljudskog roda.

Konačno je kriva zakletva i velik grijeh protiv sama sebe. Kad se zaklinjemo onda kažemo: Tako me Bog pomogao. To znači: ako lažem, neka me posvema zapusti Bog i njegova milost i svaka njegova pomoć, a moja duša i tijelo neka pripadne crnom đavlu. Grozna osuda nad samim sobom! Neka nas dakle Bog sačuva od krive zakletve!...

Već i sama ljudska — državna — vlast vrlo strogo kažnjava krivu prisegu, a pogotovo će je strogo kazniti pravedni Bog, koji se krivom zakletvom najviše vrijeđa i sramoti. O koliko je puta Bog već na ovom svijetu oštro kaznio krivokletnike velikim osiromašenjem, ludilom, teškom bolešću, naglom smrću i sl. Uz to muči krivokletnika na ovom svijetu nemirna savjest i strah, da će se otkriti njegov zločin, a na drugom ga svijetu čeka oštri sud i kazna, dostojna tolike opačine. Sveto Pismo kaže: „Ovako govori Gospodin nad vojskama: „Prokletstvo neka dođe na kuću lopovu i na kuću onome, koji se krivo kune mojim imenom, i stajat će mu (to prokletsvo) usred kuće, i satrt će je, i drvlje i kamenje!... (Zah. 5. 3). Zato radije sve podnijeti, nego li se krivo Bogom zakleti!...

3. Zakletva treba da bude pravedna. Kad kažemo, da naša zakletva mora biti pravedna, onda time želimo reći, da se smijemo zaklinjati samo na dolične i pravedne stvari i uzroke, a ne za ono, što bi bilo grješno i nepravilno. Evo nekoliko primjera. Kralj Herod se pred svojim gostima zakleo plesačići Salomi, da će joj dati, štogod bude zaiskala, pa makar to bilo i pola njegova kraljevstva. Mlada Saloma po nagovoru svoje pokvarene majke zaište na tu kraljevu zakletvu glavu sv. Ivana Krstitelja. Kralju Herodu to nije bilo baš milo, ali jer se zakleo naredi svejedno odsjeći glavu velikog sveca Božjeg Ivana Krstitelja i dade je Salomi, a ona ju opet dade majci svojoj. Tako je bio pogubljen Ivan Krstitelj radi jedne nepromišljene i nepravedne zakletve Herodove. Nastaje pitanje, je li Herod morao ispuniti tu svoju zakletvu? Odgovor: Ne samo da nije morao, nego nije ni smio toga učiniti, jer je njegova zakletva bila nepravedna. A nepravednu zakletvu ne smijemo izvršiti.

Tako se netko drugi zakleo, da ne će ići u crkvu, doklegod bude sadašnji zvonar vršio tu

svoju službu. Taj je zgriješio, jer se zakleo na nešto, što nije dopušteno, ali svoju zakletvu ne smije izvršiti, jer bi tada još mnogo više zgriješio, što bi izostavljao sv. Misu. Isto tako ne smije izvršiti svoju nepravednu zakletvu, ako bi se netko zakleo, da će nekoga ubiti, kuću zapaliti, krivo optužiti, osvetiti se i t. d. Zakleti se smijemo samo na dobra, na pravedna i na poštena djela, i onda nas zakletva veže; a inače je zakletva nedopuštena, jer je nepravedna, i ne smijemo je izvršiti.

Ako smo se na nešto dobra zakleli (ili zavjetovali), a poslije se promijene prilike, i nama postane nemoguće ili vrlo teško to obećanje izvršiti, tad se obratimo svome župniku ili kojem drugom svećeniku, da nas pouči, što nam valja činiti u takovom nepredviđenom slučaju.

Budimo svi istinoljubivi i pošteni tako, da bude dosta naša riječ: da, da, ne, ne — i da nam se bez poteškoće vjeruje. Ako li se ipak kadgod pokaže potreba zakletve, tad se sjetimo svega ovoga, što smo danas čuli: da se zakleti smijemo samo iz važnog razloga, a ne bud za što; nadalje da je zakletva dozvoljena samo za pravedna i dobra djela; a konačno i najvažnije, da se zakleti smijemo samo na ono o čemu smo tako sigurni, da je istina, da možemo pozvati eto samoga Boga za svjedoka.

14. Sveta Misa

U Africi su već bjesnili progoni kršćana i zahtjevalo se stoga mnogo velikodušnosti i spremnosti na mučeništvo, da netko prisustvuje bilo kakvom vjerskom obredu. Ipak su kršćani u Abiteni izabrali za svoje zborište kuću nekog lektora imenom Emerita. Ondje su se sastajali svake nedjelje unatoč carskih ukaza, koji su takve skupštine zabranjivali. Oni su naime bili tako svijesni vrijednosti euharistijske žrtve, da su smatrali većim zlom ostati bez jedne nedjeljne svete Mise, nego li biti izveden pred carskog namjesnika, što je značilo poći na muke i u sigurnu smrt. Jedne nedjelje u veljači 304. godine zatekli su ih carski vojnici na skupštini i otpremili ih — 49 na broju — u Kartagu na preslušanje. Svi su se izvanredno hrabro držali. Iz njihovih se odgovora vidi ona silna ljubav prema Kristu — Žrtvi. Sudac se obratio svećeniku starcu Saturninu: „Ti si taj, koji si se protivio carskim ukazima i skupio sav taj svijet? Zašto?" Dobio je jednostavan i kratak odgovor: „Mi smo slavili svete Tajne i to zato, jer nam nije dopušteno, da ih prestanemo slaviti". Na ponovni sučev upit, starac još jasnije odgovara: „Svetkovanje Gospodnjeg dana ne može se propustiti". Razapet na rastezaljku ne prestaje ponavljati: „Zakon to naređuje. On to zapovijeda". Kolika svijest dužnosti! Mnogi su preslušavani, ali se uvijek čuje samo jedno: Zakon! Gospodnji dan! Lektoru je Emeritu prigovoreno, što je dopustio, da se kod njega sastanu vjernici. I njegov odgovor zapanjuje nas, kršćane 20. vijeka: „Mi ne možemo živjeti, a da ne slavimo dan Gospodnji". Oni su dakle pristali i na muke i na smrt, samo da se ne moraju odreći Gospodnjeg dana i svete Mise. A mi? Ne tražimo li često razloge, samo da uzmognemo biti ispričani od prisustvovanja svetoj Misi? Nisu li ti razlozi koji put tako nategnuti, da nam i naša popustljiva savjest u ispovijedaonici mora staviti u usta riječi: „Zanemarivao sam sv. Misu". Vidi se, da mnogi nemaju pravog poimanja o tom, što je sv. Misa, kolika joj je vrijednost i koliko smo mi dužni, da joj prisustvujemo. Kad bismo mi znali, da sv. Misa nije ništa drugo, nego nekrvno ponavljanje Isusove krvne žrtve na Kalvariji, ne bi nas trebala crkvena zapovijed siliti, da joj prisustvujemo. Mi bismo i sami tražili priliku, da što češće sudjelujemo u tako velikom činu. Ili možda mi ne ljubimo Isusa? Možda nam je teško u njegovu hramu? Možda jedva čekamo, da se ta „nerazumljiva ceremonija" svrši?

I. Obveza slušanja sv. Mise. Crkva nema nakanu, da nas svojim zapovijedima tiranizira. Ona se služi vlašću, koju je od svog Osnivača Krsta dobila — zato, i jedino zato, da koristi vječnom spasu svoje djece vjernika. Tako i svojom 2. zapovijedi želi isto to postići. Sveta Misa u prvom redu sama po sebi posvećuje one, koji joj pobožno prisustvuju, dijeli im obilje milosti, napose, ako se prisutni vjernici okrijepe plodom svete Mise—Isusovim Tijelom. Osim toga, ona je u svojim molitvama tako lijepa, da oplemenjuje duh prisutnih. Ona u sebi sadrži toliko poučnoga, da je prava škola kršćanskog života, napose ako je uz nju — po liturgijskom običaju spojena i propovijed. Iz svega toga nam mora biti jasno, da je prisustvovanje sv. Misi barem jednom u tjednu, to jest nedjeljom, potreba duša, koje žele živjeti boljim kršćanskim duhovnim životom. Naravno, pospanim dušama to nije ugodno, jer one ne žele probuditi svoju savjest, jer one ne žele mijenjati svoj grješni život. Zato im je

neugodan svatko, koji ih trza iz pospanosti. Nije jedan svetac, koga je na svetiji život potakla koja misao iz Evanđelja, što ga je slušao pod sv. Misom. Sjetimo se samo velikog egipatskog pustinjaka sv. Antuna, opata i učitelja mnogih svetih duša.

Ipak moramo priznati, da je čovjek koji put prisiljen, da izostavi svetu Misu, no takav će ako je pravi kršćanin — to smatrati nemilim izuzetkom i cijela će mu nedjelja izgledati promašena i izgubljena. Netko na primjer stanuje daleko od Crkve, možda sat i više hoda, taj naravno ne će biti dužan, da svake nedjelje prevali tako veliki put. No ipak ima tako dobrih kršćanskih krajeva (Tirol), gdje se ne mjeri ljubav prema Isusu kilometrima, nego ondje kršćani rado žrtvuju Njemu i vrijeme i trud. Netko mora možda krenuti na neko nužno putovanje. On ga ne može bez štete, bilo materijalne, bilo moralne, odgoditi.Crkva ga sad ne će siliti, da podnosi štetu zato, što mu smeta nedjelja. Zato ga ona ne će zadržavati. Od bolesnika se ne traži, da napusti svoju postelju i tako naškodi svom zdravlju, pa makar izostao od nedjeljne sv. Mise. Što više, Crkva ima isto razumijevanje i za one koji se oporavljaju od bolesti. Isto se tiče i onih, koji poslužuju bolesnike. Ljubav ih sili, da uz njih ostanu, ako ih nema tko zamijeniti u to vrijeme. Majke i dojilje zadržavaju kod kuće mala djeca, koja ne mogu biti bez njih. Domaćice ispričava njihov neodgodivi posao, pogotovo ako su same ženske u kući, a nema druge sv. Mise, koja se služi u prikladno vrijeme. Ipak prema svjedočanstvu mnogih pobožnih i savjesnih žena, mogu se poslovi i tako rasporediti, da se ipak stigne i na domaće dužnosti, a i u Crkvu. Kao što vidimo ima razloga, koji nas oslobađaju od ove obveze, no naša kršćanska savjest i svijest ne će nam nikad dopustiti, da ih umnažamo ili krivo uvećavamo. Sv. Misa je tako veliko blago, da je nikada ne ćemo propustiti bez doista velike potrebe.

II. Kako se sluša sv. Misa. Da bi čovjek zadovoljio dužnosti sv. Mise, mora u prvom redu imati pravu nakanu. Smijemo se zanimati i lijepim pjevanjem, smije nam i ono biti razlog, koji nas privlači u crkvu. No kad bi netko samo i isključivo radi glazbe polazio crkvu kao kazalište, ne bi udovoljio svojoj dužnosti. Poštivanje Gospodina Boga zahtijeva, da budemo u duhu sabrani, jer je On ovdje, jer to traži sama narav molitvene žrtve, no sv.Crkva ipak traži samo izvanjsku pažnju, jer znade slabost i rastresenost svoje djece, koja nisu uvijek za to kriva. Ipak, ako bi se netko pod svetom Misom zabavljao čitanjem kakve svjetske knjige ili razgledavanjem slika po crkvi tako da ništa ne pazi na ono, što se zbiva na oltaru, bilo bi to isto, kao i da nije na svetoj Misi.

Premda bi čovjek zadovoljio slušanju sv. Mise, kad bi bio prisutan makar samo od Vjerovanja do sv. Pričesti, ipak se ne može smatrati razboritim uvodjenjem takvog običaja, to jest ne može se trpjeti, da netko tako stalno radi. Premo tome izostavljanje nekog dijela svete Mise ima se smatrati grijehom teškim, odnosno lakim s obzirom na izostavljeni dio. Nije svejedno, da li je propuštena katekumenska Misa ili koji dio kanona. Ono prvo je laki, a ovo drugo teški grijeh. Posebno treba obratiti pažnju i na nemarnost, kojom netko stalno zakašnjava, jer i ona je u stanju da utječe na težinu grijeha. Iz toga slijedi obveza, da nadoknadimo ispušteni dio sv. Mise, ako je to ikako moguće. Međutim bitni se dio ne može nikako nadoknaditi, nego se mora nanovo slušati cijela sv. Misa.

Potrebno je biti osobno prisutan, i prema tome preko radia slušajući prenos svete Mise, pa makar ju služio papa u Rimu, odnosno netko u Betlehemu ili Jeruzalemu — ne može se zadovoljiti svojoj dužnosti. Ipak oni, koji se nalaze u sakristiji ili izvan same crkve, radi velikog broja prisutnih vjernika, pa makar ne vidjeli svećenika, samo ako ga čuju, zadovoljavaju u potpunosti svojoj dužnosti.

Kad je svetu Viktoriju djevicu (iz gore navedene mučeničke skupine) htio njezin brat poganin proglasiti ludom i neodgovornom za sudjelovanje na kršćanskoj skupštini, ne bi li je tako spasio od muka i smrti, ova je junakinja protestirala: „Ja sam kršćanka! To je moja volja, koju ne ću nikad promijeniti. Ja sam bila na skupštini zato, jer sam kršćanka". Isto je tako odgovorio i nejaki dječak Hilarion: „Ja sam kršćanin. Ja sam svojevoljno bio prisutan na skupštini uz svog oca i braću. Radi sa mnom, štogod hoćeš. Ja sam kršćanin!" Oboje su s ostalima bačen u tamnicu i umoreni gladu.

I ja sam kršćanin. I ja svojevoljno prisustvujem svetoj Misi. Ja slušam Crkvu, no kad ona to i ne bi zapovijedala, Krist koji se za mene u sv. Misi žrtvuje, bio bi ona privlačna sila, koja bi me nedjeljom vukla u crkvu. Zato jer sam kršćanin, jer sam Kristov, meni je mjesto ondje, gdje je moj Krist.

15. Liturgija sv. Mise

Godine 1921. izišao je Hrvatskoj prvi prijevod Rimskog misala od sveučilišnog profesora dr Dragutina Kniewalda. Do toga vremena neprocjenjivo blago misnih tekstova bilo je nepristupačno ogromnoj većini pobožnih vjernika. Pod sv. misom su se pjevale u najboljem slučaju misne pjesme, koje često nisu imale prave veze s misalom. Inače se najradije molila Gospina krunica, odnosno nešto iz molitvenika. Daleko od toga, da bismo tim kazali, kako prije te godine nisu ljudi pobožno molili. Ističemo, da je bilo veoma svetih, ne samo pobožnih duša, ali je jedna činjenica, da su biseri crkvenih molitava bili zakopano blago. Danas skoro ne ćete nači župe, u kojoj se ne zna za Rimski misal, a ako ga je netko upoznao, više bez njega ne može biti. Međutim, upoznali smo se s tom vrijednom knjigom, a evo ona nam već izmiče iz ruke. Staro izdanje je otišlo, a novo se više ne može nabaviti. Zar ćemo se sad ponovo vratiti u predmisalsko vrijeme? To nikako! Stekli smo valjda toliko poznavanje misnih dijelova, da se više ne možemo izgubiti pod sv. misom, a da ne bismo znali gdje smo. Što više preporuča se, da i onda, kad imamo u ruci misal, ne brzamo sa svećenikom, kako bismo ga pod svaku cijenu stigli, nego da se zaustavimo kod neke molitve i da je nastojimo u sebi pretočiti i do potpunosti iscrpiti. Da nam olakšaju taj posao, nastojali su mnogi liturgijski pisci protumačiti smisao pojedinih dijelova sv. mise. Možda je najbolje uspio barjonski benediktinac o. Anzelmo Schott, pa ćemo prema njegovom nacrtu nastojati ući u bit liturgijskog prisustvovanja sv. misi.

Pođimo s njim u crkvu. Za početak nam je dovoljno, da znademo ovo: Sv. misa je sastavljena od tri dijela. To su Priprava, Čin mise i zahvala. Čin mise, kao glavni dio, ima u sebi Prikazanje, Pretvorbu i Pričest. Kad smo to saznali, možemo se lako upustiti u samo slušanje sv. mise. Sve će nam pomalo postajati jasnije i uvjeren sam, da će nas ovakav način molenja sv. mise bez misala malo razveseliti i pomoći nam, da se pod sv. misom u svom privatnom životu veoma okoristimo.

I. *Pripravni dio* sv. mise naziva se još i Katekumenska misa, jer su nekad pripravnici za sv. krštenje smjeli prisustvovati samo ovom dijelu. Počinje s pristupnim molitvama, a svršava se s evanđeljem, odnosno vjerovanjem. Tada su u staro doba bili katekumeni otpušteni s poznatim nam riječima: Ite, missa est — Idito, vrijeme je, da vas otpustimo. Značajno je, da se prvi dio zove Bogoslužje molitve, na koje se nadovezuje odmah Bogoslužje pouke. Pokušajmo sada moliti s Crkvom. Svećenik je pred oltarom i duboko sagnut moli svoj Confiteor (Ispovijedam se). „Mi *dolazimo* puni čežnje za Bogom i puni kajanja radi svojih grijeha". Bitno je da mi dolazimo, žudimo za Bogom, ali nam grijeh krati pristup k Njemu. Zato se kajemo i ohrabreni stupamo sa svećenikom k oltaru, da molimo svoj Kyrie eleison, Kriste eleison, Kyrie eleison i kolektu, u koju je Crkva utkala svu svoju dušu i sve svoje potrebe. Zaručnik Krist, po komu šalje svoje molbe Bogu Ocu, zagovara je i Ona će sigurno biti uslišana: „Mi *molimo* one milosti, koje nam je Isus zaslužio". Baš radi njegovih zasluga nadamo se, da ćemo biti pomoženi. Zato se sada Crkva obraća nama, da nas pouči. Pred nas stupaju apostoli, proroci i evanđelisti i otkrivaju nam blago Božje riječi — objava. „Mi *slušamo*, što je Isus za nas učinio i što smo mi dužni učiniti za Njega". Mi smo se na to pripravili i zato glasno izražavamo svoju katoličku vjeru u Nicejsko-carigradskom simbolu — vjerovanju.

II. Ovako očišćeni i poučeni, postali smo dostojni, da uđemo u svetište liturgije, u čin mise. Zato Bogu poput starozavjetnog Melhizedeka, zajedno sa svećenikom — vidljivim Kristom — prinosimo svoje darove: „Mi smo *spremni*, da se Bogu sasvim darujemo. U znak toga svećenik prinosi kruh i vino, kao naše darove". To je kruh naših njiva, dobiven našim radom i znojem, koji će po svećenikovim riječima postati Božje Tijelo. To je vino naših gora, koje će se zarumeniti kao Kristova Krv. Tu je voda naših izvora, koja će se kao znamen Kristova čovječanstva ujediniti s vinom, slikom Kristovog Božanstva. Mi se po svećeniku združujemo sa svojim Otkupiteljem.

Sa svojim žrtvenim darovima dali smo i sebe i svoje, da nas Bog pročisti i oplemeni, da budemo dostojni Njega. Zato u veselju pjevamo sa sv. Crkvom i svim anđelima veličanstveno predslovlje spojeno s anđeoskim korovima! Svet, Svet, Svet . . .

III. Sad smo se približili najsvetijem času. Još samo malo i oglasit će se zvonce i najaviti trenutak, kad će slabi grješni čovjek po-

kazati, da je uzvišeniji od anđela, jer Gospodar svijeta i Stvoritelj svemira pozajmljuje od Njega usta i ruke i vrši najveće čudo: oživljava mrtvu tvar, koja postaje Njegovo pravo, živo Tijelo. *Isus pretvara* naše darove u svoje sveto Tijelo i svoju svetu Krv. Mi *žrtvujemo* Njega, a On žrtvuje sebe s nama i za nas svom nebeskom Ocu". Njegov dolazak je skroman i tih kao u Betlehemu, ali je isto tako stvaran, kao što je i onaj bio. Zato Crkva šuti i u tišini se klanja Onome, kojemu se nikada ne će moći dostojno pokloniti. — Veseli smo, da je Otac primio naše darove. Ugodna Mu je bila naša žrtva.

IV. „Ovdje je sada Sin živoga Boga. Ovdje je sada hrana sviju gladnih na tom oltaru". Tu je sve, jer je On tu. Svećenik je tih, sjećajući se svih onih, koji su pred nama otišli k Njemu sa znamenjem vjere i počivaju u snu mira. On je tih sve do časa, kad će glasno zapjevati molitvu Gospodnju: Oče naš, molitvu koju nas je sam Krist učio. Naše se duše polako rastvaraju kao čaške cvijeća, koje će naskoro ispuniti svojim sjajem nebesko Sunce. Još malo i mi ćemo Krista potpuno posjedovati. On će ući u naše duše. *„Otac nam poklanja* u svetoj Pričesti svoga Sina. Mi smo u Bogu i Bog je u nama". Razumijemo prve kršćane, koji nisu mogli ostati bez sv. mise, koji su radije išli u smrt, nego da im nedjelja prođe bez Isusa. A Isus je uvijek dolazio k njima. Nije bilo sv. mise bez pričesti vjernika. Oni su ga nosili i u tamnicu — braći nenazočnoj. Sjetimo se sv. Valentina, Lucijana, Tarzicija. Isus je bio jakost mučenika. Motrimo sv. Benedikta, Grgura, Augustina, Ambrozija. Isus je bio svijetlost ispovjednika.

Divimo se Agnezi, Ceciliji, Luciji, Anastaziji. Isus je bio čistoća djevica, žena i udovica. Njih motrimo i divimo se, a sebe proglasimo sretnima, jer je Isus isto naš, kao što je bio njihov. On je blago svojih vjernika. — Mi smo u Bogu i Bog je u nama.

V. Sve se je svršilo, jer sve mora imati kraj. Međutim sv. misa ne smije imati svoj kraj. Iza: Ite, missa est, mi smo načinili samo prividni završetak ove velike stvari „Mi *idemo*, kao Božja djeca, s Isusom i kao Isus na svoj posao". — Tako se sv. misa nastavlja — kroz cio dan Isus je s nama. Svagdje. U polju, u školi, u radionici, u uredu. On nas jača. On nas čuva. On nad nama bdije. Ljudi se čude, što je držalo nepopravljivog pijanca Matta Talbota, da ne padne u svoju zlu naviku — što ga je preobrazilo u sveca. Jedini mogući odgovor jest: Euharistijski Isus; On je mogao s njim u zajednici tvoriti čudesa na sebi i provesti tolike godine u pokori, neumornom radu za Boga i neumrle duše. Takva čudesa čini samo sv. Pričest.

Kad sv. misa ne bude za nas zapovijed pod teški grijeh, kad sv. misa za nas ne bude samo ceremonija, kojoj očekujemo svršetak; kad sv. misa za nas ne bude kazališni komad s izvanredno lijepom glazbom i mislima; kad ona za nas bude ponavljanje Kristove krvne Kalvarijske žrtve na nekrvni našin na našem oltaru; kad ona bude za nas život i nebo života; kad mi ne budemo sv. misu samo slušali, nego i proživljavali; kad se Isus bude u sv. misi svratio u našu dušu, da je poljubi i uresi — onda ćemo i mi biti *pravi, živi* kršćani, koji se sv. mise ne mogu odreći ni zašto na svijetu. Onda ćemo i mi jednom shvatiti riječi sv. Emerita mučenika: „Mi ne možemo živjeti, a da ne slavimo (žrtvom) dan Gospodnji". Onda je ne ćemo makar za što propustiti, jer će nam biti jasno, da mi moramo biti ondje, gdje je naš Isus, budući da je On naše sve.

Kako se u crkvi čita

(Iz pisma jednog laika — vjernika)

Svake godine čitamo u Korizmi vjernicima, Poslanice svojih duhovnih nadpastira. Da bi one donijele što više koristi, vrlo dobro će nam poslužiti misli Kardinala Bertrama, koje on donosi u svojoj knjizi „Charismes de vie sacerdotale" (francuski prijevod), na strani 226., i to iz pisma jednog svojeg vjernika.

Dne 30. ožujka 1919. godine primio sam pismo, koje je bez sumnje puno dobrih namjera i koje se odnosilo na čitanje pastoralnih poslanica. Izvadio sam iz njega slijedeće misli:

Molim Vas, Monsinjore, da oprostite, što se ja kao laik usuđujem napisati Vam svoje primjedbe u pogledu čitanja pastoralnih poslanica.

U svim biskupijama pastoralne poslanice predstavljaju brižno izrađene članke, koji imaju visoku apostolsku i literarnu vrijednost. Nažalost učinak, koji oni imaju na narod, ne od-

govara ni izbliza njihovoj vrijednosti. Opazio sam, ima već više godina, da su i dobri vjernici, koji pridaju propovijedima veliku važnost, upravo iznenađeni, kad vide, da njihov župnik počne čitati Pastoralnu Poslanicu. Ako je ikako moguće, da ih nitko ne vidi, izađu iz crkve. Danas - vele oni - ne treba se žuriti! Danas će samo čitati Poslanicu!

Po mom mišljenju, razlog ove žalosne činjenice je velikim dijelom u tome, što gospoda svećenici posvećuju vrlo malo brige tom čitanju. Oni daju utisak, dok čitaju ta Pisma na propovi[illegible]ci, da ih i sami još nisu pročitali. Ina[illegible]bi čitali onako isprekidano i teško. Ne [illegible] htio uvrijediti nikoga od te gospode, ali mi se čini, da je Pastoralna Poslanica za njih upravo sjajna zgoda, da se ne moraju pripravljati za propovijed. Oni zaboravljaju, da čitanje iziskuje isto toliko studija i vještine, kao i slobodno izražavanje njihovih osobnih misli.

Ali poznati su mi i drugi svećenici, koji se marljivo spremaju za čitanje, koji se čisto sprijatelje s tekstom, čitajući ga za redom po nekoliko puta, podcrtavajući rečenice, pa i pojedine riječi, koje su važnije i koji, koliko je moguće, čine, da dadnu riječima svog biskupa njihovu punu vrijednost. Možda ne će uspjeti u tom uvijek potpuno. Ali će u svakom slučaju utisak biti mnogo dublji, nego što je bio u slučaju, koji sam gore opisao.

Ovaj način čitanja ima i drugih svojih nezgodnih strana, koje se međutim mogu vrlo lako izbjeći, jer su sve čisto vanjske.

Ta gospoda vole da čitaju tako, da se nagnu nad tekst i da ne dižu glavu iznad njega. Glas je prema tome prigušen i radi toga se ne može dobro čuti. To vrlo napreže slušatelje, jer je potrebna krajnja napetost uha, da se može slijediti čitanje. Kad bi čitač bio slobodniji i kad se ne bi tako ropski držao teksta, bolje bi ga razumjeli. Ovu jednostavnu opasku, svećenici bi mogli sigurno dobro primiti; ovo se odnosi na tu, čisto tehničku pogrešku, na koju gospoda ne svraćaju pažnju."

Na ove bilješke, zadovoljit ću se samo time, veli dalje Kardinal, da navedem opasku Msgra Hettingera, koji veli, da jednostavno čitanje - in tono recto - bez i jedne naglašene riječi, ima vrlo malo koristi. Evo što on veli: „Naši vjernici ne zapažaju najlješe poučne pobude u Pastoralnim Poslanicama, kad one ostanu u svojoj čisto literarnoj formi, koja se jednostavno pročita. Oni pažljivo slušaju samo onda, kad je čitač vješt da osvijetli tekst i da mu dade potpunu vrijednost."

Čitaj dakle kao da govoriš!

Uskrsno Bdjenje

1. Crkveni liturgijski život se odvija prema crkvenoj godini od Došašća do Došašća. Ona znači rast i uspinjanje, pa je pravo da mislimo na njezino središte i vrhunac — Uskrs. Božanski je Spasitelj više puta govorio učenicima o svojoj muci i smrti, a uvijek bi dodao, da će i uskrsnuti. Vlastitim je uskrsnućem potvrdio svoje božanstvo i ostavio nepobitno svjedočanstvo našoj vjeri. „Posve vam iskreno velim, dokažite mi, da je mrtvi Krist uskrsnuo, onda ću sve drugo lako vjerovati", rekao je bezvjerac Dr. H. Hinković Msgr. Beluhanu. I kad mu je to uvjerljivo dokazano, pošteno je prihvatio sve ostale vjerske istine.

Kristovo je uskrsnuće najjači temelj naše vjere i najveći blagdan naše Crkve. Od prvog ga početka kršćani svetkujemo i može se reći, da kršćani živimo od Uskrsa do Uskrsa i tako idemo ususret vječnom Uskrsu. Za naš nam je sadanji život malo koja misao od koristi kao uvjerenje u uskrsnu pobjedu.

U naše je dane povrh toga želja i volja svete Crkve, da blagdan Uskrsa u životu vjernika opet poprimi najvažnije i vodeće mjesto. Stoga je obnovila i nanovo uredila Uskrsno Bdjenje. Treba vjernike na vrijeme pripraviti, da se barem do godine uvede taj najuzvišeniji liturgijski obred, gdje se još nije uveo, dotično da se još korisnije provede, gdje se je već obavio.

Po svijetu se mnogo raspravlja i piše o tom značajnom daru Svete Stolice našoj dobi. Nedavno je vrlo zapažen temeljit članak, što ga je napisao P. Josef Löw u „Theol. prakt. Quartalschrift" (Linz). Pobudio je pažnju ne samo radi ugleda i raširenosti tog časopisa, nego još više radi pisca, koji je učeni austrijski redemptorist i ujedno generalni vicerelator historijske sekcije sv. Kongregacije obreda. Budući je sjevernjak, možemo imati povjerenja, da ima shvaćanja za poteškoće, što su s obnovom Uskrsnog Bdjenja nastale u sje-

vernim, pa i u našim krajevima. Nije kakav pretjerano oduševljeni zanešenjak, već kao član moderne redovničke družbe osjeća sve pastoralne potrebe naših dana. Naslov njegove službe konačno traži, da sigurno sve gleda strogo s rimskog stanovišta, a i sam je bitno sudjelovao kod priređivanja tog obreda. Dotaknimo se u vezi s tim člankom nekih naših pitanja, spojenih s uvađanjem i što korisnijim obavljanjem Uskrsnog Bdjenja.

Najprije ime. Pisac ističe, da se novi obred zapravo ne zove „uskrsna vigilija", jer vigilija je dandanas kod svakog blagdana prenesena na dan prije. Izričita je pak volja sv. Oca, da se taj uzvišeni obred opet obavlja, kao kroz toliko stoljeća, u noći između subote i nedjelje. O samom vremenu kasnije, ali ta je misao izražena već i u naslovu novog obreda. Kao da se nije moglo naći kratko zgodnije ime, pa službeno glasi: Ordo Sabbati sancti quando vigilia paschalis instaurata peragitur — Obred Velike Subote, kad se vrši obnovljeno uskrsno bdjenje. Mi to možemo kraće i lijepo krstiti: Uskrsno Bdjenje. Ako tko ima bolji prijedlog, može ga iznijeti, ali nema smisla govoriti o uskrsnoj vigiliji, kad ona to nije i kad ogromna većina vjernika ne shvaća te riječi. Liturgija nije samo za izabrane, već za sve kršćane i upravo onima manje izobraženima treba je i zgodnim nazivima što više približiti. I ako je u našim južnim krajevima riječ „vigilija" ponešto razumljivija, treba se je odreći radi jedinstva, koje toliko želimo u već uvedenim izrazima, pa ga barem provedimo u novima. Izraz „bdjenje" odmah naglašuje glavnu oznaku tog obreda: treba za nj bdjeti, a pridjev „uskrsno" označuje vrijeme i način tog bdjenja. Svatko u prvi mah razumije to ime, pa će ga lako prihvatiti i oni, kojima izgleda nov. I pišimo svi „bdjenje" (bez i!), kako savjetuju neki naši jezični stručnjaci, koje je pisac ovih redaka pitao za mišljenje, a tako piše i Boranić u svom pravopisu (9. i 10. izd.). Smijemo ga valjda pisati velikim slovima kao i druge liturgijske dane i obrede (Božić, Uskrs, Duhovi, Liturgija, Misa i t. d.) Sastavljači pravopisnih pravila ne moraju uvijek shvaćati, koliko su nama kršćanima važni i dragi ti pojmovi. Glavno je, da se mi složimo i barem sami provađamo. A Uskrsno Bdjenje zaista spada u naše najveće svetinje.

2. Obred Uskrsnog Bdjenja nije jednostavan prenos straroga obreda u noćno doba. Novi je obred izmjenjen i skraćen. a djelomice i nanovo stvoren. P. Löw naglašuje s liturgijskom enciklikom Pape Pija XII., da liturgijska obnova ne traži pretjerani historizam ili arheologizam, nego život Crkve, i to sadanje Crkve. „I dandanas Duh Sveti može — dakako preko nadležnih organa — stvoriti u svojoj Crkvi nešto novo, jer je Crkva živa i daje život". A obnovljeno Uskrsno Bdjenje nije sigurno zadnja riječ svete Crkve. Isti pisac spominje, da je već ove godine u nekojim mjestima, koja imaju dozvolu večernje Mise, i obred Velikog Četvrtka obavljen navečer. Ne samo da to bolje odgovora vremenu zadnje večere, nego postoji isti uzrok. što ga je sv. Kongregacija navela kod uvađanja Uskrsnog Bdjenja: Veliki je Četvrtak radni dan kao i Velika Subota. Tako je biskup u Limburgu (Njemačka) službeno proglasio, da dušobrižnici mogu po svojem nahođenju obaviti navečer obrede Velikog Četvrtka, a ujutro samo pričestiti one, koji žele. Isto će se dogoditi po svoj prilici i s obredom Velikog Petka, pa će tako se obnoviti čitav Veliki Tjedan.

(Nastavit će se).

VIJESTI

»Gospodine, uči nas moliti«

Sv. Penitencijarija je na temelju ovlaštenja sv. Oca Pija XII. obdarila zaziv *„Gospodine, nauči nas moliti"* slijedećim oprostima:

1. 300 dana svaki put svima, koji ga izgovaraju barem skrušenim srcem;

2. potpuni oprost jednom u mjesecu pod običnim uvjetima svima, koji ga izgovaraju svaki dan. „Praesenti in perpetum valituro... Datum Romae, die 30. Aprilis 1952. N. Card. Canali, Poenitentiarius Maior". (AAS, 20. V. 1952., N. 7).

Iz uprave »Vjesnika«

Oko 150 pretplatnika nije namirilo pretplate za prošlu godinu unatoč poslanih opomena. Budući da time dolazi u pitanje i samo izlaženje „Vjesnika", molimo još jedanput, da se pretplata uplati. Svima, koji to ne učine, nećemo u buduće slati „Vjesnik".

Primamo i nove pretplatnike, kao i narudžbe za br. 6-12/52. god.

Vlasništvo i naklada Biskupskog Ordinarijata u Đakovu — Glavni i odgovorni urednik: Dr Zvonimir Marković — Uredništvo i uprava Đakovo, Strossmayerov trg 1. — Pretplata godišnje 400 Din. — Broj čekovnog računa 573-T-86 — Tisak Gradske tiskare u Đakovu